

Zitting 1979–1980

16 032

Wijziging van enige wettelijke bepalingen betreffende leden van het Koninklijk Huis

Nr. 7

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG

Ontvangen 3 juni 1980

De leden van de P.v.d.A.-fractie stelden de vraag of artikel II niet alsnog zou moeten inhouden, dat veroordeling wegens belediging op grond van de artikelen 111–113 van het Wetboek van Strafrecht niet kan leiden tot ontzetting uit het kiesrecht als bijkomende straf. Zij merkten daarbij op dat de ontzetting uit het kiesrecht, waarin artikel 120, tweede lid, voorzag, inmiddels is geschrapt.

Inderdaad is in de memorie van antwoord ten onrechte de indruk gewekt als zou artikel 120, tweede lid, nog bestaan; dat lid is vervallen ingevolge de Wet van 25 maart 1978, houdende nieuwe regelen betreffende strafbare belediging (Stb. 155). In het derde lid van artikel 118, dat ingevolge die wetwijziging de regeling inzake bijkomende straffen bevat die vroeger in artikel 120, tweede lid, stond, komt de ontzetting uit het kiesrecht bij veroordeling wegens het in dat artikel opgenomen misdrijf van belediging van het hoofd of een lid van de regering van een bevriende staat niet meer voor.

In verband hiermede hebben wij de vraag of artikel 114, tweede lid – voor zover die bepaling de ontzetting van het kiesrecht betreft –, nog moet worden gehandhaafd, opnieuw in beschouwing genomen. Gelet op het verband, dat er – zoals ook in de memorie van antwoord is gesteld – bestaat tussen genoemd artikel 118 en de bepalingen die de belediging van leden van het Koninklijk Huis betreffen, verdient het thans de voorkeur de vraag omtrent de mogelijkheid van oplegging van bijkomende straffen op dezelfde wijze te beantwoorden. Daarom kunnen wij bij nadere overweging instemmen met het vervallen van de mogelijkheid van ontzetting uit het kiesrecht in artikel 114, tweede lid. De hierbij gevoegde nota van wijziging bevat deze schrapping.

De vraag van deze leden of het advies van de Raad van State inhoudt dat in artikel 2 van de Wet op de Raad van State de bepaling geschrapt zou moeten worden dat leden van het Koninklijk Huis, die zitting in de raad hebben wel kunnen stemmen maar zich daarbij van stemming onthouden, is ons niet duidelijk. In de memorie van antwoord hebben wij de desbetreffende passage uit het advies van de raad in haar geheel opgenomen. Uit de passage blijkt, dat de raad niet kan inzien dat de bepaling, opgenomen in de huidige Wet op de Raad van State, zou moeten worden gewijzigd.

De leden hier aan het woord herhaalden tenslotte de door hen in het voorlopig verslag bij wetsontwerp 16 040 (voorstel tot verandering in de Grondwet inzake Raad van State, Algemene Rekenkamer en vaste colleges van advies en bijstand) gestelde vraag, of de Regering van oordeel is dat het zitting hebben in de Raad van State inhoudt dat de leden van het Koninklijk Huis

deel kunnen nemen aan de werkzaamheden van de Afdelingen wetgeving, geschillen van bestuur en rechtspraak van de Raad van State. Naar onze mening betekent het zitting hebben in de Raad van State door leden van het Koninklijk Huis dat zij in beginsel deel kunnen nemen aan alle werkzaamheden van de raad, dus ook aan die van de afdelingen. In de praktijk lijkt het ons echter voor de hand te liggen dat de leden van het Koninklijk Huis die zitting hebben in de raad, alleen aan 's raads werkzaamheden op het terrein van de wetgeving zullen deelnemen. Juist die werkzaamheden bieden naar hun aard uitstekende mogelijkheden zich binnen betrekkelijk korte tijd te oriënteren omtrent vraagstukken die van gewicht zijn voor de Nederlandse samenleving als geheel of voor belangrijke segmenten daaruit. Dit geldt in het bijzonder – wij wezen daar reeds op in de memorie van toelichting bij wetsontwerp 16 040 – voor de troonopvolger. Het zitting hebben in de raad biedt hem de mogelijkheid zich op een goede wijze op het koningschap voor te bereiden.

De leden van de C.D.A.-fractie hebben opgemerkt, dat bij overwegingen inzake de opportuniteit van een vervolging wegens belediging van een lid van het Koninklijk Huis, naast de vraag of door een vervolging verdere schade wordt toegebracht aan de beledigde, ook van belang is, dat die beledigingen zich niet slechts richten tot het betrokken lid, maar een wijdere strekking hebben, nl. zich in wezen richten op de democratische staatsinstelling als zodanig. Zij stelden dat dit aspect tot een stringenter vervolgingsbeleid zou kunnen nopen.

Indien een belediging van een lid van het Koninklijk Huis in wezen het oog heeft op de democratische staatsinstellingen is het stellig gewenst dat aspect mede te laten wegen bij beslissingen inzake al dan niet vervolging. Bij de overwegingen inzake de opportuniteit speelt de kwetsbare positie van de beledigde wel een belangrijke rol, maar minstens even gewichtig kan de maatschappelijke schade zijn, die door het misdrijf wordt veroorzaakt, waaronder de mogelijke aantasting van de genoemde instellingen. Het is echter wel zo, dat dit laatste aspect ook in het verleden steeds is meegewogen bij de bepaling van het vervolgingsbeleid. Het is een van de belangrijkste punten die bij iedere beslissing omtrent de opportuniteit van de vervolging aan de orde kunnen komen. Niettemin kan ook bij volledige medeweging van het aspect het belang, dat verband houdt met de kwetsbare positie van de betrokkene, de doorslag geven. Het omgekeerde is uiteraard ook zeer wel mogelijk; het openbaar belang kan zodanig zwaar wegen, dat een vervolging ondanks de mogelijke risico's toch dient plaats te vinden. Het door deze leden terecht belichte aspect heeft dus tot dusver indien het zich voordeed steeds de aandacht gehad bij het vervolgingsbeleid, en er is in verband daarmee geen aanleiding om dat beleid thans om te buigen.

Deze leden vroegen voorts in verband met artikel 4 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering of ieder mogelijk misverstand over welke «persoon» in het geding is door de memorie van antwoord is weggenomen. Wij zouden deze vraag bevestigend willen beantwoorden, en daarbij tevens in aanmerking willen nemen, dat de wetstekst met name in de rechtsliteratuur nooit misverstand of twijfel heeft opgeroepen.

Naar aanleiding van de beschouwingen van de leden van de fractie van het C.D.A. over de voorgestelde wijziging van artikel 2 van de Wet op de Raad van State merken wij het volgende op.

Onze opmerking dat het, om de in de memorie van toelichting genoemde redenen, goed lijkt vast te stellen dat de Koning geen stemrecht heeft, heeft – anders dan de aan het woord zijnde leden kennelijk menen – betrekking op de toekomst en niet op de huidige situatie; die, zo gaven wij aan, niet zo duidelijk is en waaromtrent wij geen uitspraak hebben gedaan. Wij zijn het dan ook niet met deze leden eens dat uit de memorie van antwoord zou blijken dat ons voorstel tot wijziging van artikel 2 van de Wet op de Raad van State het ontnemen van het stemrecht aan de Koning inhoudt.

Het voorgestelde derde lid van artikel 2 van de Wet op de Raad van State slaat niet uitsluitend terug op het eerste en het tweede lid van dat artikel maar ook op artikel 1. In het voorgestelde derde lid worden nadrukkelijk ge-

noemd «de leden van het Koninklijk Huis zitting in de raad hebben». De Koning is hieronder begrepen. Wij achten dit ook juist. Het voorzitterschap van de Koning is van bijzondere aard in dier voege dat hij weliswaar de vergadering van de raad voorziet als hij in bijzondere gevallen aanwezig is, maar in feite niet deelneemt aan de werkzaamheden van het college. Een en ander is ook in overeenstemming met zijn positie van onschendbaar staatshoofd en de verantwoordelijkheid der ministers. Daarbij komt nog het volgende. De Raad van State adviseert aan de Regering. De Koning maakt daarvan deel uit en het lijkt toch een vreemde constructie indien de Koning zou stemmen over adviezen, welke mede aan hem worden uitgebracht. Voor zover nodig zal op basis van artikel 2 van de Wet op de Raad van State bij Koninklijk besluit voorzien worden in het zitting hebben door degene die tot regent is benoemd in de raad. Regeling daarvan in de Regentschapswet achten wij niet aangewezen.

De Minister-President,
Minister van Algemene Zaken,
A. A. M. van Agt

De Minister van Justitie,
J. de Ruiter

De Minister van Binnenlandse Zaken,
H. Wiegel

De Staatssecretaris van Defensie,
C. L. J. van Lent